

Дисципліна
**«Економіка та організація
виробництва матеріалів»**

Викладач – Берладір Христина Володимирівна

**Тема 6 «Основи фінансової діяльності
підприємства»**

6.1 Загальні аспекти фінансової діяльності

Фінансова діяльність пов'язана з формуванням і використанням грошових фондів у процесі їх кругообігу.

Ті, що працюють у сфері фінансової діяльності підприємства, повинні постійно шукати відповіді на такі запитання:

- де знайти фінансові кошти;
- куди їх витратити;
- які результати фінансової діяльності;
- як побудувати взаємовідносини між державою і територією?

Для управління фінансами підприємств і вирішення завдань застосовується фінансовий механізм.

Фінансовий механізм підприємств – це система управління фінансовими потоками підприємства для реалізації зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства.

Він містить шість елементів, що сприяють організації, плануванню і стимулюванню використання фінансових ресурсів:

- фінансові методи;
- фінансові інструменти;
- фінансові відносини;
- правове регулювання;
- нормативне забезпечення;
- інформаційне забезпечення.

4.2 Фінансові ресурси підприємства

Фінансові ресурси підприємства – це сукупність власних грошових доходів і надходжень зовні (залучені і позичені кошти), призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і капітальних вкладень, пов'язаних з відтворенням засобів виробництва.

Фінансові ресурси умовно можна поділити на такі групи:

- власні і прирівняні до них кошти;
- ресурси, що мобілізуються на фінансовому ринку;
- надходження із зовнішніх джерел.

Структура фінансових ресурсів подана на рис. 6.1

Фінансові ресурси підприємства

Ті, що утворюються за рахунок власних та прирівняних засобів

Ті, що мобілізуються на фінансовому ринку

Ті, що надходять у порядку перерозподілу із зовнішніх джерел

Доходи

Прибуток від основної діяльності

Прибуток від виконуваних науково-дослідних робіт та інші цільові доходи

Прибуток від фінансових операцій

Інші види доходів

Надходження

Амортизаційні відрахування

Варучка від реалізації вичуженого майна

Стійкі пасиви

Пайові та інші внески членів трудового колективу

Інші види надходжень

Продаж власних акцій, облигацій та інших цінних паперів

Кредитні інвестиції

Страхові відшкодування за ризиками, що наступили

Фінансові ресурси, які надходять від концернів, асоціацій, галузевих структур

Фінансові ресурси, які формуються на пайових засадах

Дивіденди та відсотки за цінними паперами інших емітентів

Бюджетні субсидії

Інші види ресурсів

4.3 Напрями використання фінансових ресурсів

Використання фінансових ресурсів підприємства здійснюється за такими напрямами:

- поточні витрати на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг);
- інвестування коштів у капітальні вкладення, пов'язані з розширенням виробництва і його технічним відновленням, використанням нематеріальних активів;
- інвестування фінансових ресурсів у цінні папери;
- платежі фінансовій та банківській системам, внески у позабюджетні фонди;
- утворення різних грошових фондів і резервів (на розвиток, а також заохочувального і соціального характеру);
- благодійні цілі, спонсорство тощо.

Структура витрат підприємства подана на рис. 6.2.

4.4 Результати фінансової діяльності

Результатом діяльності підприємства є **прибуток**.

Прибуток – перевищення доходу над витратами. Зворотна величина називається збитком.

З економічної точки зору

прибуток – різниця між грошовими надходженнями і грошовими видатками.

З господарської точки зору

прибуток – це різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок звітного періоду.

Систематизація основних видів прибутку наведена на рис. 6.3.

Прибуток підприємства

За джерелами формування

Прибуток від реалізації продукції

Прибуток від реалізації майна

Прибуток від позареалізаційних операцій

За основними видами діяльності

Прибуток від операційної діяльності

Прибуток від інвестиційної діяльності

Прибуток від фінансової діяльності

За складом елементів, що формують прибуток

Маржинальний прибуток

Балансовий (валовий) прибуток

Чистий прибуток

Кінцевий фінансовий результат, названий **валовим (балансовим) прибутком/збитком**, складається з:

- фінансового результату від реалізації продукції (робіт, послуг),
- основних фондів та іншого майна підприємства,
- доходів від позареалізаційних операцій, зменшених на суму витрат за цими операціями.

Прибуток (збиток) від реалізації продукції (робіт, послуг) визначається як різниця між виручкою від реалізації в діючих цінах без ПДВ і акцизів та витратами на виробництво і реалізацію продукції.

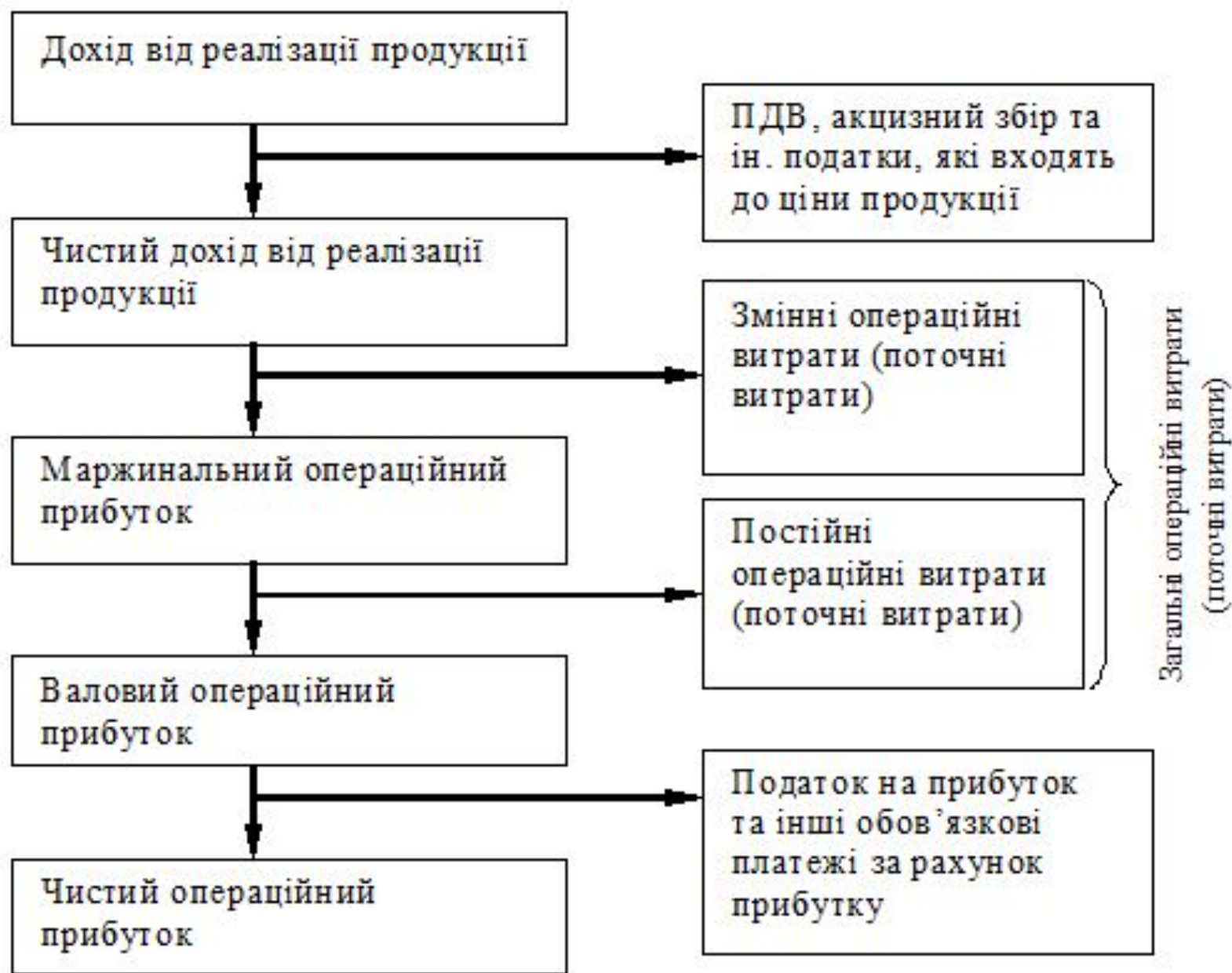
Підприємства, що здійснюють експортну діяльність, при визначенні прибутку з виручки від реалізації продукції виключають ще й експортні тарифи.

Друга складова валового (загального) прибутку підприємства – **прибуток від реалізації основних засобів та іншого майна.**

Третя складова валового прибутку – **прибуток від позареалізаційних операцій**, тобто від операцій, безпосередньо не зв'язаних з основною діяльністю:

- здача майна в оренду,
- доходи за цінними паперами підприємства,
- перевищення суми отриманих штрафів над сплаченими,
- прибуток від спільної діяльності,
- прибуток минулих років, виявлений у звітному році тощо.

Формування чистого прибутку подано на рис. 6.4.

Фактори збільшення прибутку підприємства

поділяються на зовнішні та внутрішні.

До *зовнішніх* факторів належать природні умови, державне регулювання цін, тарифів, банківських відсотків, податкових ставок і пільг, штрафних санкцій тощо.

Внутрішні фактори поділяються на виробничі і позавиробничі.

Виробничі фактори характеризують наявність і якісні показники використання засобів і предметів праці, трудових і фінансових ресурсів і, у свою чергу, можуть підрозділятися на *екстенсивні* й *інтенсивні*.

Екстенсивні фактори впливають на процес одержання прибутку через кількісні зміни: обсягу засобів і предметів праці, фінансових ресурсів, часу роботи устаткування, чисельності персоналу, фонду робочого часу й ін.

- Інтенсивні фактори впливають на процес одержання прибутку через якісні зміни: підвищення продуктивності устаткування і поліпшення його властивостей, використання прогресивних видів матеріалів і удосконалення технології їх обробки, прискорення оборотності обігових коштів, підвищення кваліфікації і продуктивності праці персоналу, зниження трудомісткості і матеріаломісткості продукції, удосконалення організації праці і більш ефективного використання фінансових ресурсів тощо.
- До позавиробничих факторів належать, наприклад, постачальницько-збутова і природоохоронна діяльність, соціальні умови праці і побуту тощо.
- Якщо прибуток виражається абсолютною сумою, то **рентабельність** – це відносний показник інтенсивності виробництва.

Показник **рентабельності виробництва** обчислюється за формулою

$$Y_{p.v} = \frac{\Pi}{(\Phi_{p\acute{r}i\check{c}} + O_{ob})} \times 100,$$

де Π – сума валового прибутку, грн;

$\Phi_{p\acute{r}i\check{c}}$ – середньорічна вартість основних виробничих фондів, грн;

O_{ob} – середньорічна вартість залишку обігових коштів, грн;

$Y_{p.v}$ – рівень рентабельності виробництва, %.

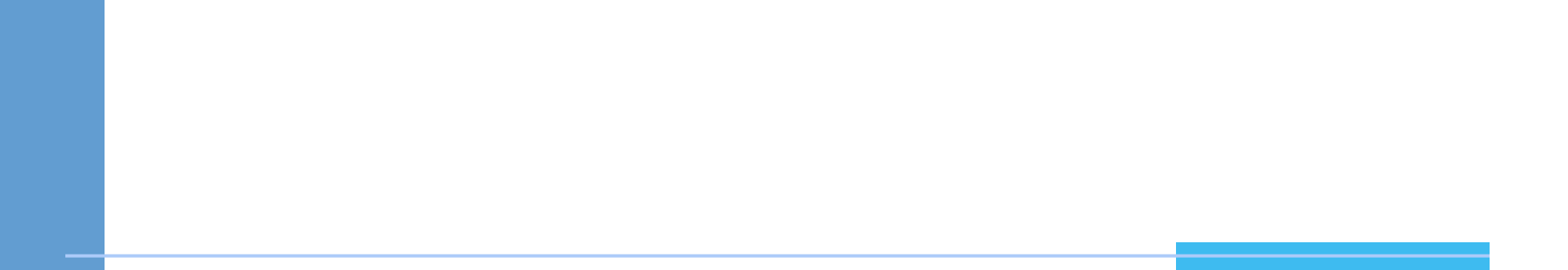
Рентабельність продукції обчислюється за формулою

$$Y_{p.in} = \frac{\Pi^p}{C_n^p} \times 100,$$

де $Y_{p.in}$ – рентабельність продукції, %;

Π^p – прибуток від реалізації продукції підприємства, грн;

C_n^p – повна собівартість реалізованої продукції, грн (враховує виробничу собівартість, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати).

Показники рентабельності беруть активну участь у процесах аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, фінансовому плануванні, виробленні управлінських рішень, ухваленні рішень потенційними кредиторами й інвесторами.